

виховання її творчої індивідуальності у процесі професійної підготовки на основі сукупності принципів, а також урахування традиційних та інноваційних принципів.

Перспективи подальших розвідок пов'язані з впровадженням у навчальний процес педагогічних технологій таких як: розвивальне навчання, проблемне навчання, інтерактивне та інтегративне навчання, навчально-дослідні роботи, а також інформаційні технології, які є ефективними та сприяють формуванню у студентів індивідуального стилю педагогічної діяльності шляхом розкриття їхнього педагогічного потенціалу.

Література:

1. Абдуллина О. А. Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования : для пед. спец. высш. учеб. заведений / О. А. Абдулина. - 2-е изд., перераб. и доп. - М. : Просвещение, 1990. - 141 с.
2. Бабанский Ю. К. Избранные педагогические труды / [сост. М. Ю. Бабанский]. - М. : Педагогика, 1989. - 560 с.
3. Volkova N. P. Pedagogika : posibnyk dlya studentiv vyshchikh navchal'nykh zakladiv / N. P. Volkova - K. : Vyd. tsentr «Akademiya», 2002. - 572 s.
4. Карпюк Р. П. Підготовка вчителя фізичної культури до розв'язання професійних ситуацій : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Карпюк Роман Петрович. - Чернігів, 2004. - 188 с. - Библиогр. : с. 157-180.
5. Matviichuk T. F. Urovny proyavlenyya pedahohycheskoho masterstva uchyteley fyzkul'tury Ukrainy / Stupně projevu pedagogického umění učitelů tělesné výchovy na Ukrajině / Tatiana Matvičuk // Modern Science - Moderní věda : scientific journal. - Praha : SRIED. - 2014. - № 2. - P. 131-137.
6. Новиков А. М. Методология образования / А. М. Новиков. - М. : Эгвес, 2002. - 320 с.
7. Rudenko L. A. Émpatycheskaya kul'tura v kontekste razvytyya kommunykativnoy kompetentnosti budushchikh spetsyalystov / L. A. Rudenko // Education as the basis of the humanity evolution in conditions of the information environment of the so-ciety domination : materials digest of the LII International Research and Practice Con-ference and II stage of the Championship in pedagogical sciences (London, May 21 - May 26, 2013). - London : IASHE, 2013. - P. 140-143.
8. Слостенин В. А. Педагогика : инновационная деятельность / В. А. Слостенин, Л. С. Подымова. - М. : Магистр, 1997. - 224 с.
9. Solovyov V. Psykholoho-pedahohichni umovy pidvyshchennya hotovnosti maybutnikh vykladachiv fizychnoho vykhovannya do pedahohichnoyi diyal'nosti / V. Solovyov // Pedagogika i psykholohiya prof. osvity. - 2013. - № 3. - S. 152-161.
10. Moss D. The Metaphors of Consciousness / Moss, D., Keen, E. - N. Y. ; London : Plenum Preaa, 1981. - 521 p.

УДК 378.015.3:796

Мацола Н.П., Щур Л.

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, м. Дрогобич
Львівська національна академія мистецтв, м. Львів

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШКОЛЯРІВ

Анотація. У статті розкрито особливості підготовки майбутнього фахівця до формування здорового способу життя та зміцнення здоров'я школярів. Обґрунтовано актуальність проблеми підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності учнів; окреслено основні шляхи покращення здоров'я школярів.

Ключові слова: здоров'я, підготовка майбутнього вчителя, здоров'язбережувальна діяльність, школярі.

Аннотация. Мацола Н., Щур Л. Подготовка будущего учителя физической культуры к здоровьесберегающей деятельности школьников. В статье рассматриваются особенности подготовки будущего специалиста к формированию здорового образа жизни и укреплению здоровья школьников. Обоснована актуальность проблемы подготовки будущего учителя физической культуры к здоровьесберегающей деятельности учеников; намечены основные пути улучшения здоровья школьников.

Ключевые слова: здоровье, подготовка будущего учителя, здоровье сберегающая деятельность, школьники.

Annotation. Matsola N., Schur L. Preparation of future teacher of physical culture to promote schoolchildren's health-supporting activity.

The article reveals peculiarities of preparation of future specialist to promote healthy lifestyles and health improvement among schoolchildren. The actuality of the problem of training future teachers of physical culture to promote health-supporting activity of schoolchildren is grounded; the main ways to improve the health of schoolchildren are defined.

In modern conditions, the higher requirements to professional and personal qualities are set for teachers. He should be not only a highly professional specialist within his subject, but also a person of high health culture in his profession. The status and role of the teacher as a professional and creative personality is determined by preparedness. This is a teacher who stands as a central link in the organization of health-supporting school activity among schoolchildren, their views and motivation for a healthy lifestyle.

The problem of schoolchildren health-supporting activity in the theory and practice of modern pedagogy takes one of the leading places. One of its unexplored aspects is the readiness formation of future physical education teacher trainees at the stage of study in university to provide pupils health preservation. The research deals with an analysis of psychological and educational, methodical and special literature on the readiness formation of physical education teacher trainees to pupils health preservation.

As a result of analysis of the literature, the importance of preparing future teachers of physical culture to promote health-

supporting activity within their professional training is substantiated.

Key words: *health, preparation of future teacher, health-supporting activity, schoolchildren.*

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Здоров'я людини – один із найважливіших показників економічного, соціального і морального благополуччя суспільства. Водночас сучасні соціально-економічні та екологічні кризи в країні зумовили значне погіршення здоров'я населення, особливо дітей, що зумовлює необхідність посилення уваги до збереження і зміцнення фізичного, психічного, соціального та морального здоров'я школярів, формування в них умінь і навичок здорового способу життя.

Пріоритетним завданням сучасної школи є створення комфортних психолого-педагогічних й організаційно-педагогічних умов, у яких відбувається повноцінний фізичний й психічний розвиток учнів, їхнє духовне зростання та належна соціальна адаптація, здійснюється діагностика стану здоров'я школярів, впроваджуються інноваційні програми зі збереження і зміцнення їхнього здоров'я [3]. Від ставлення людини до свого здоров'я багато в чому залежить його збереження і зміцнення. Навчити дітей берегти і зміцнювати своє здоров'я – одна з найважливіших проблем сучасної школи. Результатом сформованості здорового способу життя є культура здоров'я як інтегративна якість особистості і показник вихованості, що забезпечує певний рівень знань, умінь і навичок, формування, відтворення та зміцнення здоров'я і характеризується високим рівнем культури поведінки стосовно власного здоров'я та здоров'я оточуючих. Ефективність формування здорового способу життя учнів безпосередньо пов'язана з активним їх залученням до здоров'язбережувального навчального процесу, формуванням активної позиції щодо зміцнення та збереження власного здоров'я [1]. Особливого значення в процесі формування здорового способу життя школярів набувають систематичність, безперервність та послідовність їх навчання і виховання, які дають можливість поступово ускладнювати та проводити оздоровчу роботу з ними. Дотримання цих вимог значною мірою залежить від підготовки вчителя до проведення відповідної навчальної і виховної роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У дослідженнях педагогів і психологів (О. Абдулліна, Ю. Бабанський, Ф. Гоноболін, І. Зязюн, Н. Кузьміна, О. Мороз, В. Семиченко, В. Сластьонін, Т. Суценко, О. Щербаков) розкрито зміст педагогічної діяльності, яка відбиває сучасні вимоги до майбутнього вчителя щодо формування основ здорового способу життя школярів на рівні запитів суспільства відповідно до освітньо-оздоровчої ситуації. За цього підходу об'єктом уваги найчастіше стає моральна, психологічна готовність або підготовка майбутнього вчителя до окремих аспектів педагогічної діяльності. Висвітлення загальних питань реалізації валеологічного підходу, обґрунтування його системної ролі для педагогічної теорії і практики прослідковується у працях Г. Нагорної, Т. Грузева, Т. Кульчицької, С. Горчака та інших. У наукових розвідках Ю. Лісіцина, Р. Поташнюк, Л. Суценко розкрито педагогічні умови підготовки майбутніх учителів до формування окремих аспектів здорового способу життя зростаючої особистості. Серед теоретико-прикладних аспектів здоров'язбережувальної тематики слід назвати такі, як: формування системи валеологічних знань і вмінь (М. Лалонд); формування валеологічної компетентності (Д. Венедиктов, С. Волкова, О. Царік, Ю. Шадіметов); забезпечення валеологічної підготовленості (А. Мудрик); теоретичної і практичної готовності (С. О. Свириденко) вчителів визнаються важливим результатом їх професійно-педагогічної підготовки у вищій школі. Аналіз наукової літератури, зокрема, праць О. Савченко, Н. Бібік, В. Дивака, Т. Бойченко, С. Страшко, практичного досвіду загальної середньої і вищої освіти свідчать, що здоровий спосіб життя учнів усе частіше стає предметом психолого-педагогічних досліджень. Проте недостатньо висвітленими залишаються концептуальні основи здоров'язбережувальної освіти і виховання, практичні шляхи їх реалізації в освітньому процесі формування здорового способу життя школярів. Тому аналіз науково-педагогічних джерел дає нам підстави стверджувати, що проблема підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності школярів розроблена недостатньо і вимагає посиленої уваги науковців та практиків.

Мета дослідження – обґрунтувати важливість підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності школярів.

Методи й організація дослідження. Теоретичний аналіз та узагальнення матеріалів науково-методичної літератури. Робота виконана за планом НДР кафедри теорії та методики фізичного виховання Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка за темою "Формування здорового способу життя особистості у процесі фізичного виховання в Україні та закордоном."

Виклад основного матеріалу. Здоровий спосіб життя – це діяльність, спрямована на формування, збереження та зміцнення здоров'я людей, як необхідної умови для прогресивного суспільства в усіх його напрямках. В умовах школи важливо навчити школярів використовувати резервні сили свого організму, навчити жити в суспільстві здоровою людиною, налагоджувати стосунки, спілкуватись із людьми, передбачати наслідки своєї поведінки, вміти приймати своєчасні рішення.

Сучасна система освіти потребує переосмислення навчально-виховного процесу та зміни ставлення до здоров'я кожної окремої дитини під час проведення занять. Тому у цьому процесі важливим є визначення основних шляхів поліпшення стану здоров'я учнів, розробка програм, які складуть цілісну систему організації педагогічних технологій, зокрема й здоров'язберігаючих, що сприятимуть створенню сприятливих умов для всебічного розвитку особистості, свідомого розуміння нею цінності власного здоров'я та здоров'я навколишніх. Слід зауважити, що комплексна програма з формування здорового способу життя повинна включати в себе різні компоненти, які допоможуть сформувати в учнів спеціальні знання, уміння, навички збереження і зміцнення здоров'я, сприятимуть розвитку їхніх комунікативних здібностей та вихованню гуманного ставлення до оточення, до самого себе, навколишнього середовища [3, с.104].

У сучасних умовах до особистості вчителя висуваються підвищені вимоги щодо його професійних і особистісних якостей. Він має бути не лише висококваліфікованим спеціалістом-професіоналом у рамках викладання свого предмета, а й людиною високої культури здоров'я у своїй професії. Статус і роль учителя як професіонала і творчої особистості

визначаються його підготовленістю. Забезпечення радикального підвищення професіоналізму у поєднанні із загальною культурою здоров'я передбачає процес різнобічного розвитку майбутнього вчителя, формування в нього гуманістичної педагогічної позиції на основі єдності професійної, суспільно-економічної підготовки. Вирішення означених завдань потребує трансформації ціннісного змісту підготовки майбутнього вчителя, зокрема, за такими напрямками: формування вміння проводити проектну, дослідницьку діяльність; бути не стільки реципієнтом і носієм цінностей, скільки дослідником оздоровчо-освітніх процесів, здійснювати їх аналіз на основі системи знань і вмінь про здоровий спосіб життя, створювати сприятливе середовище навчання і виховання учнів.

Враховуючи те, що 70 % свого часу дитина перебуває в школі, саме цей заклад має давати знання та формувати вміння з організації здорового способу життя, діагностувати, берегти та покращувати здоров'я дітей. Основна робота з реалізації цього завдання покладається на вчителів школи. Проте без спеціальної підготовки педагога, усвідомлення ним важливості зазначеної проблеми, озброєння його відповідними знаннями та практичними вміннями навчально-виховна робота з цього напрямку гальмуватиметься.

Підготовка майбутнього вчителя фізичної культури до формування основ здорового способу життя школярів є складовою професійного навчання й підвищення їхньої кваліфікації. Педагог повинен бути творчою особистістю, що володіє глибокими знаннями свого предмета і розвиненими професійно-педагогічними вміннями. Майстерність учителя прямо пов'язана з його самовираженням, в якому велику роль відіграють інтуїція, натхнення, талант. Найважливішою умовою зростання майстерності є творча діяльність, заснована на безперервному вдосконаленні.

Здоров'язбереження як педагогічний процес, спрямований на збереження і зміцнення здоров'я тих, хто навчається, формування мотивації на дотримання здорового способу життя, свідомого, відповідального ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих. Тобто здоров'язбереження в освітньому процесі – це діяльність, спрямована на збереження та зміцнення фізичного і психічного здоров'я його суб'єктів. Здоров'язбереження є результатом впливу педагогічних чинників освітнього процесу на збереження здоров'я його суб'єктів [2].

Аналіз трактувань «готовності» показав, що дослідники розглядають готовність майбутніх фахівців фізичного виховання до професійної діяльності, як інтегративну особистісну якість фахівця, що є необхідною умовою забезпечення й реалізації високого рівня професійної діяльності, спрямовану на створення й використання системи засобів, форм і методів збереження здоров'я суб'єктів навчального процесу [1].

Професійна підготовка майбутнього учителя фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальної діяльності у процес фізичного виховання школярів неможлива без цілісного включення студентів у здоров'язбережувальну діяльність на особистому та професійному рівнях. Функції здоров'язбережувальної діяльності майбутнього учителя фізичної культури полягають у забезпеченні для учнів можливості збереження здоров'я протягом усього періоду навчання у школі, формуванні у нього знань і вмінь організації, забезпечення і здійснення здорового способу життя, навичок їх самостійного використання.

Саме учитель виступає центральною ланкою в організації здоров'язберігаючої діяльності школи, у формуванні культури здоров'я школярів, їхнього світогляду та мотивації на здоровий спосіб життя. Тому важливо, щоб він мав високий рівень професійно-етичної, комунікативної культури, володів необхідними знаннями про здоров'я людини, його формування і збереження у конкретних умовах, застосовував здоров'язберігаючі технології у практичній діяльності, знав принципи функціонування психічних процесів, умів аналізувати педагогічну ситуацію відповідно до засад педагогіки здоров'я, умів моделювати систему взаємовідносин між учнями з позиції здоров'язбереження тощо [3].

Значний внесок в особистісно-професійне становлення майбутніх педагогів робить навчальний курс "Методика навчання основ здоров'я", розрахований на студентів напряму підготовки 6.010203 „Здоров'я людини” Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. З урахуванням вимог, зазначених у кваліфікаційній характеристиці до рівня і змісту підготовленості фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти напряму підготовки 6.010203 “Здоров'я людини” навчальна дисципліна передбачає глибоке засвоєння студентами теоретичних знань з питань культури здоров'я. Мета навчальної дисципліни – формування у студентів фундаментальних знань, вмінь та навичок, які б сприяли формуванню здоров'язбережувальної компетентності школярів, утвердженню ціннісного ставлення до життя і здоров'я, їхньому фізичному, соціальному, психічному і духовному розвитку. Навчальна дисципліна “Методика навчання основ здоров'я” передбачає теоретичний та практичний аспекти підготовки студентів до майбутньої педагогічної діяльності, шляхи формування творчого потенціалу особистості педагога та його педагогічної готовності до професійної діяльності.

Лекційний курс “Методика навчання основ здоров'я” укладено на основі таких розділів: 1. Сутність і засоби реалізації здоров'язбережувальної функції початкової, базової та повної загальної середньої освіти. 2. Особливості методики вивчення основ здоров'я в загальноосвітніх навчальних закладах.

Однією з умов більш ефективного засвоєння школярами матеріалу на рівні знань, вмінь і навичок є використання учителем, поряд із традиційними методами, інтерактивних форм і методів навчання. Студенти знайомляться з елементами деяких інтерактивних методик, які з успіхом застосовуються у практиці роботи школи. Серед них: кооперативне навчання: технологія роботи в парах, робота в малих групах, акваріум; колективно-групове навчання: обговорення проблеми в загальному колі, “Мікрофон”, “Мозковий штурм”, “Навчаючись – учусь”, “Асоціативний куц”, метод проектів, аналіз ситуацій; ситуативне моделювання: сюжетно-рольові та імітаційні ігри, розігрування ситуацій за ролями.

Поглибленню теоретичних знань та удосконаленню практично-методичних вмінь студентів сприяють семінарські заняття. У ході їх проведення студенти аналізують шкільні програми і підручники з “Основ здоров'я”, розробляють анкети, тести для виявлення рівня сформованості здорового способу життя в дітей шкільного віку; відвідують уроки у школах, аналізують їх; вчать скласти плани-конспекти уроків, виготовляють наочні та навчальні посібники.

Отже, набуті у процесі вивчення курсу “Методика навчання основ здоров'я” знання та навички допоможуть

майбутньому педагогу підготуватися до практичної професійної діяльності та спрямувати їх на успішне формування основ здорового способу життя школярів. Відзначимо, що у своїй здоров'язберігаючій діяльності вчитель повинен керуватися методологічними основами виховання культури здоров'я школярів. Вони базуються на: забезпеченні грамотності у питаннях здоров'язбереження; формуванні мотивації на здоровий спосіб життя, що сприяє забезпеченню здоров'язберігаючої освіченості учнів; вихованні відповідальності за своє здоров'я та здоров'я навколишніх. На основі здоров'язберігаючої освіченості формується здоров'язберігаюча компетентність учнів. Тому, роль вчителя у формуванні культури здоров'я особистості багатогранна та потребує неабиякої теоретико-методичної підготовки. Метою здоров'язберігаючої діяльності вчителя є формування такого світогляду, поведінки та мотивацій учня, що забезпечать його активне й свідоме залучення до процесу творення свого здоров'я.

Висновки. У результаті здійсненого аналізу літературних джерел обґрунтовано важливість підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до здоров'язбережувальної діяльності як результат професійної підготовки.

Перспективи подальших розвідок полягають у розробці показників та рівнів готовності майбутніх учителів фізичної культури до організації здоров'язбережувальної діяльності школярів.

Література

1. Гаркуша С.В. Формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання до використання здоров'язбережувальних технологій: теоретичний та методичний аспекти. Монографія / С.В. Гаркуша. – Чернігів: Видавець Лозовий В.М., 2014. – 392 с.
2. Джуринський П.Б. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх учителів фізичної культури до здоров'язбережувальної професійної діяльності: дис. доктора пед. наук 13.00.04 / Джуринський Петро Борисович. - Одеса, 2013. – 462 с.
3. Лук'янченко М.І. Педагогіка здоров'я: теорія і практика: монографія / Микола Іванович Лук'янченко – Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ ДДПУ імені І. Франка, 2012. – 348 с.
4. Туркот Т.І. Психологія і педагогіка вищої школи: навчальний посібник / Т.І. Туркот. – 2-е вид., доповн. – Херсон: Олді-плюс, 2013. – 512 с.
5. Nosko M.O. Formation healthy way of life: study guide / M.O. Nosko, S.V. Gryshchenko, Y.M. Nosko. – К.: "Lesya MP", 2013. – 160 p.
6. Omelchenko L.P. Omelchenko O.V. Zdorovjatorvorka pedagogika / L.P. Omelchenko O.V. Omelchenko – Н: Vyd. Grupa "Osnova", 2008. – 205 s.
7. Potashnyuk I. Theoretical and methodological bases of application on health preservation of technology training learners in general education establishments: dis. ... doctor of sciences: 13.00.02 / Potashnyuk Irina. – К., 2012. – 507 p.
8. Тупу J. Telesna a sportovni vychova / J. Tupy. – Praha, SPN. – 1990. -264 s.
9. Shyyan O. International experience and Ukrainian approach in Health Promotion through Physical education/Olena Shyyan // Prozdrowotny styl zycia-uwarunkowania społeczne.–Gdansk, 2005. pp.133-139.
10. Shyyan O. Policies for Introducing New Knowledge to Health Educators in Ukraine / Olena Shyyan // ATEE 2009 Annual Conference Proceedings /Editors: Mireia Montané and Joana Salazar . – Brussels : [s. n.], Belgium, 2010. – P. 205–215.

УДК 796.062.4 : 355.237.3

Мельник В. В.,

Львівський державний університет фізичної культури, м. Львів;

Данилюк М. М., Поцілуйко П. В.,

Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів

ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ КУРСАНТІВ В ПОЛЬОВИХ УМОВАХ

Анотація. *Визначення рівня спеціальної фізичної підготовленості курсантів в польових умовах. Мельник Віталій Володимирович, Данилюк Микола Миколайович, Поцілуйко Павло Володимирович.*

Сучасні особливості бойової (професійної) діяльності Збройних Сил України, вимагають від військовослужбовців високого рівня фізичної підготовленості та військово-прикладних навичок, тому постає необхідність більш якісної підготовки курсантів – майбутніх командирів до професійної діяльності. В статті висвітлено результати дослідження щодо визначення динаміки рівня спеціальної фізичної підготовленості курсантів в три етапи: 1 – за 2 місяці до польового виходу в пункт постійної дислокації, 2 – на початку польового виходу, 3 – після повернення в пункт постійної дислокації. В дослідженні прийняли участь 146 курсантів третього курсу навчання різних спеціальностей (механізовані, танкові, інженерні та артилерійські підрозділи). Методи дослідження: теоретичні методи (аналіз та узагальнення літературних джерел) – для розкриття суті проблеми; педагогічні методи (спостереження, тестування) – для визначення динаміки рівня фізичної підготовленості; методи математичної статистики – для обробки експериментальних даних та оцінювання достовірності. Тестування проводилось за контрольними вправами згідно Наставови з фізичної підготовки у Збройних Силах України: біг 6х100 метрів та біг на 3000 метрів з подоланням перешкод. Також використовувались спеціальні фізичні вправи, які за змістом наближені до умов професійної (бойової) діяльності. Встановлено, що в процесі навчальної діяльності курсантів в пункт постійної дислокації динаміка показників спеціальної фізичної підготовленості має позитивних характер. Дослідження результатів виконання вправ курсантами перед польовим виходом та після повернення показало, що зміст фізичної підготовки під час польового виходу недостатньо ефективний, оскільки результати виконання вправ достовірно погіршились після повернення в пункт постійної дислокації.